

Posudek diplomní práce Petry Smolákové: „Vývoj etického ideálu mezi středověkem a renesancí v krásné literatuře tohoto období“

Diplomní práce Petry Smolákové je typickou prací interdisciplinární. Základem interdisciplinarity je samo téma, které předpokládá nejen znalosti z etiky a filosofie, ale i z historie a dějin světové literatury. Hned na začátku je třeba ocenit, že diplomantka, která studuje základy společenských věd a historii si i z částí literární výborně poradila.

Celá práce je postavena na dobrém výběru literárních děl, která mohou mnoho vypovědět o utváření etického ideálu a jeho dobových proměnách. Autorka správně pochopila, že dříve než bude moci tyto proměny postihnout, musí vymezit základní pojmy, kterých bude užívat, zejména sám pojem etického ideálu a poukázat na to, že díla, s nimiž bude pracovat, nemají pouze hodnotu etické výpovědi, ale především jde o díla umělecká s vysokou hodnotou estetickou. Takto ustavené východisko její práci ochránilo před přílišnými zjednodušeními a umožnilo jí nahlížet v literárních pracích jako pro ni nejdůležitější rozměr etický.

Celá práce je koncipována i do podoby současných prací historických, které se velmi často specializují na problém každodennosti. Svědčí o tom jak názvy jednotlivých kapitol – světec, statečný rytíř, chytrák, rozverný mladík apod., tak i použitá sekundární literatura, v níž hrají významnou roli díla J. Le Goffa, jenž je takovým přístupem k historii znám. Hlavní roli v ní však hraje morální rozměr, postihovaný pomocí etického ideálu.

Na základě Kristiánovy legendy autorka předvádí složitou proměnu křesťanského panovníka jako skutečného člověka v dokonalého světce jako v prototyp původního křesťanského ideálu dokonalého člověka. Tato kapitola je ze všech částí věnovaných konkrétním dílům nejobsáhlejší, protože představuje nejsložitější vnitřní historický pohyb etického ideálu. Pohanské a křesťanské Čechy vnímaly lidskou dokonalost a ctnost značně rozdílně a nejstarší legendy prezentovaly mimo jiné snahu proměnit lidské představy o ideálu.

Druhá kapitola je věnována dalšímu posunu ve vnímání ideálu, tedy ideálu rytířství, který je do určité míry vnímán jako ideál doposud. Diplomantce se podařilo ukázat, které aspekty ideálu jsou vázány jen dobově a které mohou přecházet do dalších období. Také třetí kapitola se vhodně váže k předchozím, protože diplomantka zvolila román o lišákovi, tedy literární pokus ukázat rytířský ideál na jeho negaci. Vyvrcholením této linie je rozbor Písní žáků darebáků, který ideál středověkých lidí dotváří.

Pátá až osmá kapitola postihuje již ideály renesance. I zde volí autorka literární díla tak, aby postihla renesanční ideál v různých ohledech. Ukazuje, jakými proměnami prošlo etické myšlení lidí a jak se proměna místa člověka ve světě odráží postupně v ideálech humanismu Dantova a Erasma Rotterdamského, ale i u autorů, kteří stále více uznávají ideál jako „užití si života“.

Celá práce vykazuje promyšlenou koncepci, zdařile využívá literatury, je psána kultivovaným jazykem a přináší řadu nápaditých poznatků o obrazu morálky v literárních dílech. Splnila tedy beze zbytku zadání a je ji možno plně doporučit k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm výborně.

Pro rozpravu při obhajobě navrhuji téma: V čem může studium literárních děl pomoci pro pochopení etických teorií?

Praha 29.12.2006

.....
Dr.Miloslava Blažková, CSc.